

I. KORTE RECENSIES EN AANKONDIGINGEN.

Prof. Dr. J. VAN BUGGENHOUT, Jonge Generatie en Krant.
AIMAV, Brussel, 1971, 160 blz.

Op basis van een zeer omvangrijk onderzoek bij 5270 jongeren uit het Vlaamse land heeft Prof. Van Buggenhout de houding van de naar volwassenheid groeiende generatie tegenover de krant trachten te bepalen. Het uitvoerige inhoudsoverzicht op de eerste bladzijden geeft een vrij gedetailleerd beeld van de aspecten die in deze studie behandeld worden.

In het woord vooraf stellen wij vast dat Prof. Van Buggenhout o.a. toestemming heeft gekregen van het Ministerie van Nationale Opvoeding en Onderwijs om de enquête af te nemen in het officieel onderwijs. Het doet ons genoegen dat dit Ministerie meer oog heeft gekregen voor het belang van dit soort wetenschappelijk onderzoek sinds 1961 toen een soortgelijke vraag van wijlen Prof. De Volder niet positief werd beantwoord.

Overtuigd van het grote sociaal-educatieve belang van het dagbladwezen voor ons maatschappelijk bestel en niet blind voor de huidige en toekomstige concurrentiedruk van andere grote massa-media, als weekbladen, radio en televisie is Prof. Van Buggenhout van mening dat kwaliteitsverbetering alléén het dagblad niet kan redden: als sociaal-psycholoog staat het voor hem vast dat de houding, de attitude van de huidige en toekomstige generatie tegenover de krant van nog groter belang is. De behoefte aan reële gegevens inzake de kennis en de houding van de jongere ten aanzien van de krant brachten Prof. Van Buggenhout en zijn studenten van de cursus en het practicum Sociale Psychologie ertoe een bescheiden steekproef hieromtrent uit te bouwen tot een monumentale enquête van 5270 personen van de toekomstige generatie.

In het eerste hoofdstuk geeft Prof. Van Buggenhout enkele beschouwingen over de krant in maatschappelijk verband en bespreekt hij zijn methode van onderzoek.

Hij vestigt daarin speciaal de aandacht op de psycho-sociale functie van de krant (en de andere communicatie-media) die bestaat in het tot stand brengen van interindividueel contact op nationaal en internationaal vlak. Van groot belang is eveneens de educatieve betekenis in deze tijd van noodzakelijke

permanente educatie. Hij onderstreept ook sterk de sleutelpositie die de verscheidenheid van dagbladen inneemt in een democratisch bestel en bekijkt met argwaan de fusies die deze verscheidenheid in opinie- en informatiebladen meer en meer in het gedrang brengt.

Met verwijzing naar de brede verspreiding van het dagblad in België (dagelijkse oplage van de Belgische Dagbladpers 2.300.000 exemplaren : 1 op 4 Belgen koopt dagelijks een krant die vanzelfsprekend door meerdere leden van het gezin gelezen wordt) stelt de schrijver dat naast de belangrijke verweermiddelen (kwaliteitsverbetering in de behartiging van de genoemde functies) waarover de krant in haar concurrentiestrijd beschikt, toch de trouw van haar lezerspubliek *conditio sine qua non* is van haar voortbestaan.

De methode van onderzoek komt slechts beknopt aan bod. De enquête werd afgenomen door (niet verder aangeduide) bevoegde medewerkers tussen 29 jan. en 4 mei 1968, dus vóór de mei-gebeurtenissen in de studentenwereld invloed konden uitoefenen, tenzij dan dat daarom werd afgezien van de in april-mei 1968 geplande enquête in het universitair onderwijs. Toch konden een aantal antwoorden van jongeren uit die sector in het onderzoek opgenomen worden: nl. die van de universitair en het Centrum voor Recruitering en Selectie, die uit de vooronderzoeken en die van de studenten van de Koninklijke Militaire School.

De actuele geldigheid der uitslagen van de in 1968 gehouden enquête wordt bevestigd door recente steekproeven die dezelfde tendens vertonen. Dit toont de stabiliteit aan in de houding van de jeugd tegenover het dagblad en beklemtoont de betrouwbaarheid van de resultaten van het onderzoek. Deze steekproeven worden niet nader omschreven en er komen verder ook geen verwijzingen naar uitslagen ervan in het boek voor.

Het monumentaal karakter van de enquête (5.270 ingevulde vragenlijsten) stelde problemen voor verwerking van de ingezamelde gegevens vanwege de beperkte middelen aan personeel en computerverwerking.

Na verscheidene vooronderzoeken werd de definitieve vragenlijst opgesteld (in bijlage 1 integraal gepubliceerd), bestaande uit 46 vragen en 27 sub-vragen. Van deze 73 zijn er 45 gesloten vragen; de andere 20 zijn open vragen. De open-eind vraagvorm, die de voordelen van beide soorten in belangrijke mate combineert, komt in de vragenlijst niet voor.

De gedrukte vragenlijst werd aan de jongeren ter hand gesteld, die deze zelf moesten invullen. Dit invullen duurde 45 à 60 minuten en geschiedde practisch altijd in collectief verband: op de scholen tijdens de lessen en voor de kandidaat-miliciens tijdens hun keuringsverblijf in het Centrum voor Recruitering en Selectie te Brussel (Klein Kasteeltje). Deze methode heeft

het grote voordeel dat een klein aantal medewerkers tijdens een beperkte periode een groot aantal vragenlijsten kan laten invullen. Beperkte wederzijdse beïnvloeding der respondenten komt hier echter meer voor dan bij individuele interviews.

De anonimiteit der vragenlijsten komt de openhartigheid der gegeven antwoorden ten goede.

De groep der 5270 ondervraagde jongeren wordt in twee subgroepen onderscheiden : nl. de studerende (72 %) en de niet-studerende jeugd (28 %). In dit opzicht beantwoordt de samenstelling van de ondervraagde groep op verre na niet aan die van de Vlaamse jeugdige bevolking (1).

De studerende jeugd bestaat uit 3801 personen en is afkomstig uit de verschillende takken van het onderwijs : hoger algemeen vormend onderwijs (46 %), kunstonderwijs (3 %), lager normaal-onderwijs (6 %), hoger secundair technisch en beroepsonderwijs (32 %), het niet-universitair en het universitair hoger onderwijs (13 %).

Hoewel wij niet over officiële statistieken of vergelijkbaar materiaal beschikken, hebben wij de indruk dat het aantal jongeren dat hoger secundair algemeen vormend onderwijs volgt sterk vertegenwoordigd is tegenover het veel kleinere aantal dat hoger secundair technisch of beroepsonderwijs volgt.

De verhouding tussen het aantal studerende jongens (57 %) en meisjes (43 %) lijkt heel wat dichter bij de werkelijkheid aan te sluiten (2).

-
- (1) In een in 1969 gehouden enquête kwamen wij tot de vaststelling dat van de Belgische jeugd van 16 t/m 20 jaar 53 % nog studeert en 42 % reeds een beroep uitoefent; de overige 5 % was in militaire dienst of gaf geen antwoord op deze vraag.

Deze enquête onderzocht eveneens de belangstelling voor het dagblad bij de Belgische jeugd van 16 t/m 20 jaar en werd uitgevoerd door het Centrum voor Communicatiewetenschappen (KUL) met de medewerking van het Centre des Techniques de Diffusion (UCL). Deze studie werd gepatroneerd door de Unie van de Katholieke Dagbladen van België, waar het in 1970 hierover verschenen rapport "Jeugd en Pers" verkrijgbaar is (Kunstlaan 38, 1040 Brussel).

- (2) In het onderzoek "Jeugd en Pers" stelden we vast dat de studerende jeugd tussen 16 en 20 jaar in heel België bestaat uit 56 % jongens en 44 % meisjes.

De leeftijd van de ondervraagde groep wordt pas in de slotbeschouwingen duidelijk aangegeven: tussen 15 en circa 23 jaar. Hierin worden drie categorieën onderscheiden: "minder dan 18 jaar", "18 tot en met 20 jaar" en "meer dan 20 jaar". Het doet ons enigszins vreemd aan dat de leeftijdsgroepen bij de studerende jeugd zo ingedeeld worden: we kunnen immers veronderstellen dat de meerderheid der laatste jaars van de middelbare school vóór de maand mei 18 jaar is geworden, zodat zij door deze scheiding afgezonderd worden van de minderheid van hun klasgenoten en de grote meerderheid van de middelbare schoolleerlingen en ondergebracht worden bij de groep die in meerderheid het middelbaar onderwijs achter de rug heeft: 18 t/m 20 jaar, hetgeen dan weer doet veronderstellen dat het aantal 18-jarigen heel wat groter is dan dat der 19- en 20-jarigen.

Gezien de verhouding tussen de drie onderscheiden leeftijdsgroepen:

minder dan 18 jaar	: 42 %
18 tot en met 20 jaar	: 45 %
meer dan 20 jaar	: 11 %

en anderzijds de reeds vermelde cijfers omtrent de onderwijsrichting, waarin de ondervraagden zich bevinden heb ik de indruk - die in het boek bevestigd noch ontkend wordt - dat de in het onderzoek opgenomen leerlingen uit het hoger middelbaar onderwijs (humaniora + technisch) niet gelijkmatig uit de drie hoogste klassen werden gerecruteerd, maar dat de laatste jaars bijzonder sterk vertegenwoordigd zijn en anderzijds dat de ondervraagden uit het hoger onderwijs naar verhouding minder in de eerste dan wel in de latere jaren studeren, aangezien daar toch wel het gros van de meer dan 20-jarigen gesitueerd zal moeten worden.

De onderwijsinstellingen (totaal 55), waar de enquête werd afgenomen, zijn geografisch verspreid over het hele Vlaamse land en gelegen in 40 verschillende gemeenten.

Deze instellingen worden onderscheiden in 22 officiële en 33 vrije instellingen. Het aantal ondervraagden, afkomstig uit beide stelsels is respectievelijk 45 % en 55 %. Men kan hierbij aantekenen dat geen enkele provinciale of gemeentelijke middelbare school werd opgenomen. Deze instellingen totaliseren immers toch altijd nog meer dan 10 % van de middelbare schoolbevolking.

De geënqueteerde officiële instellingen waren in doorsnee groter dan de vrije: gemiddeld leverde elke officiële 77 en elke vrije instelling 64 antwoordformulieren op.

Het onderzochte officieel onderwijs telde naar verhouding meer jongens en minder meisjes (60 % - 40 %) dan het vrij onderwijs (55 % - 45 %).

Hoewel de spreiding van de betrokken onderwijsinstellingen op grond van de rudimentaire gegevens, die daaromtrent in het boek voorkomen, als vrij goed kan worden beschouwd stellen we toch vast dat de verhouding der ondervraagde studerende jongeren wat betreft hun geografische spreiding per provincie duidelijke afwijkingen vertoont: Oost-Vlaanderen is sterk ondervertegenwoordigd, terwijl Vlaams Brabant en vooral Limburg zeker oververtegenwoordigd in deze groep voorkomen.

Blijven de gegeven opmerkingen over de samenstelling van de groep studerende jeugd nog binnen redelijke perken, dan kan er van representativiteit absoluut geen sprake meer zijn bij het bekijken van de samenstelling van de niet-studerende jeugd. Deze groep bestaat, zoals de auteur zelf zegt, "uit 1469 kandidaat-miliciens opgeroepen in het Centrum voor Recruitering en Selectie te Brussel (Klein Kasteeltje). Er zijn in de populatie van de niet-studerenden dus geen vrouwelijke deelnemers".

Wij kunnen de auteur begrijpen wanneer hij zegt dat het hem materieel onmogelijk was de enquête buiten school- of legerverband uit te breiden (en wij hebben daar respect voor omdat wij uit ervaring weten hoe moeilijk het is), maar dat neemt niet weg dat de representativiteit van de onderzochte groep t.a.v. de jeugdige Belgische bevolking met dit en volgend gebrek volkomen zoek is. Omdat de oproeping voor het Klein Kasteeltje aan de meeste Belgische jongens pas rond hun 18e verjaardag verstuurd wordt, is het vanzelfsprekend dat in de groep der niet-studerende jeugd praktisch geen jongens van minder dan 18 jaar voorkomen (1 %), zodat de jongens die vóór het bereiken van hun 18 jaar de schoolbanken vaarwel gezegd hebben ook niet in de geënquêteerde groep voorkomen.

Het gros van de niet-studerende jongeren is 18 à 20 jaar (74 %), terwijl 25 % ouder is dan 20 jaar, namelijk degenen die uitstel gevraagd en gekregen hebben, praktisch uitsluitend om hun studie af te maken. Deze laatsten staan samen met een belangrijk deel van de opgeroepen 18 t/m 20-jarigen (= praktisch allen die hoger middelbaar e.d. gevolgd hebben) op een keerpunt in hun leven: hun studie is achter de rug, maar zij hebben meestal nog geen definitieve betrekking. Op basis van de meegedeelde gegevens over doorlopen onderwijsvorm kan men deze groep ramen op 35 à 40.% van de niet-studerende jeugd. Dat betekent dat maximum 10 à 13 % van de hele ondervraagde groep in de maatschappij ingeschakeld is en dan nog uitsluitend jongens.

We stellen wel vast dat de doorlopen onderwijsvorm van de aanstaande recruten vrij goed de stand van zaken op ontwikkelingsniveau weerspiegelt, terwijl ook de geografische spreiding nauw aansluit bij de werkelijke bevolkingscijfers. Alleen West-Vlaanderen is merkbaar oververtegenwoordigd.

Het hoofdstuk waarin de vragenlijst en de samenstelling van de onderzochte groep werd behandeld kreeg vanzelfsprekend uitvoerige aandacht. De geldigheid immers van alle uitslagen wordt hierdoor gewogen.

Wij zullen in dit kader niet ingaan op de resultaten van het onderzoek zoals die in de hoofdstukken II t/m VIII naar voor worden gebracht. De antwoorden op de talrijke gestelde vragen worden daarin systematisch bij elkaar gebracht onder zeer goed gekozen titels.

De algemene interesse en het persoonlijk inzicht worden verduidelijkt aan de hand van de door de respondenten zelf geëstimeerde belangstelling voor het dagblad, hun mening over kennisverrijking, het putten van nuttige informatie, het bewaren van documentatie en andere vragen.

Zeer beknopt wordt de belangstelling voor de verschillende krantenrubrieken behandeld, waarna een interessant hoofdstuk volgt over de strekking van Belgische en identificatie van buitenlandse dagbladen en persagentschappen. De kennis van de jongeren hieromtrent is zo bedroevend dat daardoor weer eens duidelijk wordt aangetoond dat een vak, waarin deze en soortgelijke elementaire maatschappijkennis aan de orde komt, dringend noodzakelijk is, in ons onderwijssysteem.

In het hoofdstuk Politiek, de krant en de jongere toont de auteur aan dat de belangstelling voor de verschillende vormen van politieke berichtgeving in de krant niet gering is.

Bij de analyse van het krantenlezen komen tijdstip en frequentie, tijdsduur, regelmatigheid en wijze van dagblad lezen aan bod, naast de illustraties in en het formaat van de krant.

Na een hoofdstuk over het lezen van twee of meer verschillende kranten komt tenslotte de jeugdproblematiek en de invloed van de T.V. op het krantenlezen aan de beurt, waar blijkt dat de ondervraagde jongeren niet zo pessimistisch zijn voor de toekomst van het dagblad.

De commentaar bij de grote hoeveelheid cijfermateriaal die in deze hoofdstukken zit, is zeer beknopt, helder en vlot, zodat het een aangenaam leesbaar boek is geworden.

Nochtans menen we daarbij nog volgende algemene opmerkingen te moeten maken.

Alle uitslagen worden uitsluitend gegeven in procenten zonder mededeling van absolute aantallen. Dit vermijdt een overvloed van cijfers en maakt vele vergelijkingen zeer eenvoudig. Het doet echter enigszins vreemd aan wanneer men in eenzelfde tabel vindt :

- a) de totaal-uitslagen
- b) de uitslagen onderscheiden voor jongens en meisjes, die samen het totaal vormen
- c) de uitslagen onderscheiden naar studerende en niet-studerende jongeren die samen ook weer het totaal vormen
- d) de uitslagen onderscheiden naar de drie bovengenoemde leeftijdsgroepen, die samen het totaal vormen
- e) de uitslagen onderscheiden naar de gevolgde studie-richting der jongeren die samen slechts het totaal der studerende jongeren vormen en niet het algemeen totaal.

Wanneer in zo'n tabel absolute cijfers gebruikt worden is het onmiddellijk duidelijk dat de uitslagen onder a), b), c) en d) betrekking hebben op de hele groep, terwijl e) alleen maar betrekking heeft op een gedeelte. Bij een uitsluitend gebruik van percentages leest men er gemakkelijk overheen.

Bij de bespreking van de steekproef heeft de auteur zelf er op gewezen dat vanwege het feit zijn ondervraagde groep niet-meer-studerende jeugd uitsluitend bestaat uit jongens (kandidaat-dienstplichtigen) en dat we "hiermee rekening dienen te houden bij de interpretatie van sommige gemiddelden voor de gehele proefgroep" (blz. 21). Dit mocht wel wat sterker worden uitgedrukt : immers daardoor wordt de verhouding tussen jongens en meisjes 69 % tegen 31 %, hetgeen in alle totaaluitslagen een doorwegende betekenis geeft aan de groep jongens. Uitzonderlijk wordt er eens op gewezen maar nergens getracht, zelfs niet voor resultaten met specifieke verschillen tussen jongens en meisjes, om een correctie uit te voeren door middel van gewogen gemiddelden.

En niet alleen het mannelijk element weegt sterk afwijkend door in dit onderzoek. Bij de hierboven aangeduide veel voorkomende onderscheidingen zitten verschillende minder opvallende maar niet minder ingrijpende afwijkingen. Wanneer bij voorbeeld uitslagen gegeven worden per leeftijdsgroep worden de geconstateerde correlaties voorgesteld als onmiddellijk verband houdend met de leeftijd. Dat is echter zeer fragwürdig als men bedenkt dat de verhouding in deze categorieën tussen jongens en meisjes ligt als volgt :

	jongens	meisjes	samen
minder dan 18 jaar	54 %	46 %	100 %
18 tot en met 20 jaar	74 %	26 %	100 %
Meer dan 20 jaar	84 %	16 %	100 %

Met deze cijfers (die niet in het boek voorkomen, maar door eigen berekening op basis van wel meegedeelde cijfers samengesteld) voor ogen blijkt duidelijk dat een geconstateerd verschil tussen de leeftijdsgroepen minstens evenzeer verband kan houden met een verschil tussen jongens en meisjes dan met een verschil tussen leeftijdsgroepen.

Een soortgelijk voorbeeld, dat de aandachtige lezer altijd door in zijn achterhoofd dient te houden omdat er ook maar zelden de aandacht op gevestigd wordt, is dat de vastgestelde verschillen tussen studerende en niet-studerende jeugd minstens evenzeer verband kunnen houden met het geslacht, omdat de studerende groep bestaat uit 43 % meisjes en 57 % jongens en de niet-studerende groep uit 100 % jongens.

Ook de leeftijd kan in het onderscheid studerende en niet-studerende jongeren onopvallend een belangrijke rol spelen :

	-18 jaar	18 t/m 20	+20 jaar	samen
studerende jeugd	44 %	45 %	11 %	100 %
niet-studerende jeugd	1 %	74 %	25 %	100 %

Omgekeerd kan natuurlijk even goed bij geconstateerde verschillen tussen leeftijdsgroepen niet alleen (zoals reeds gezegd de sterk variabele verhouding tussen de geslachten, maar evengoed het al of niet meer student-zijn een rol spelen.

Deze vicieuze cirkel blijft immers aanwezig omdat de groep zoals ze door Prof. Van Buggenhout werd samengebracht nergens representatief is voor welke groep dan ook. De enorme hoeveelheid cijfermateriaal die door hem hiervoor werd bijeengebracht kan daar niets aan verhelpen (vgl. blz. 10).

Naar mijn mening ware het dan ook veel beter geweest dat de hier behandelde groep van 5270 ondervraagden niet als één geheel was beschouwd. Mits enige correcties zit hier waarschijnlijk wel een representatieve steekproef in van de hogere afdelingen van het secundair onderwijs in Vlaanderen. De vaststellingen op grond daarvan zouden dan als representatief voor die groep geponeerd kunnen worden. En wellicht zou dan hier en daar nog wel een interessante vergelijking gegeven kunnen worden met de groep overige ondervraagden.

Ondanks deze kritiek kon F. Ver. in zijn bespreking van dit boek (1) terecht insinueren dat de globale resultaten van dit onderzoek in dezelfde richting wezen als die van het onderzoek "Jeugd en Pers", dat door de Unie van de Katholieke Dagbladen werd gepatroneerd (2).

(1) De Standaard, 17 mei 1971, blz. 12.

(2) De heer F. Ver. wijst in genoemd artikel op een z.i. opvallend verschil tussen beide enquêtes : volgens deze van Prof. Van Buggenhout zouden de jongeren aanzienlijk minder belangstelling hebben voor reclame en publiciteit dan volgens het onderzoek "Jeugd en Pers". Dit is gemakkelijk verklaarbaar : voor "Jeugd en Pers" was representativiteit

Dit is verklaarbaar door het feit dat in de totaliteit van de door Prof. Van Buggenhout onderzochte groep voldoende differentiatie aanwezig is om globaal grotendeels identieke resultaten te geven. De moeilijkheden beginnen echter pas daar waar men verband tracht te leggen tussen bepaalde identificatiegegevens en variaties in de uitslagen.

Wij kunnen echter zonder voorbehoud de belangrijkste algemene slotconclusies van Prof. Van Buggenhout bijtreden : bij de overgrote meerderheid der jongeren bestaat een grote belangstelling voor het dagblad, hetgeen een optimistisch vooruitzicht voor de dagbladpers inhoudt, indien zij er in slaagt deze interesse te bewaren. De jongeren blijken veel belangstelling te hebben voor de rubrieken TV-programma's en plaatselijk nieuws (en hier mochten nog wel enkele rubrieken meer vermeld worden), maar weinig voor kunst en cultuur. Daarom moet het onderwijs ingeschakeld worden om iedere mens een minimum culturele vorming te geven. Het onderwijs heeft eveneens tot taak de jongeren de nodige middelen mee te geven om de enorme informatiestroom in de moderne maatschappij op oordeelkundige wijze te verwerken en daardoor ook de ontwikkeling van de maatschappij voortdurend bij te houden.

A. HENDRIKS.

(.../...) de enige leidraad voor de keuze der respondenten, waardoor er naar verhouding veel meer niet-studerende jongeren in het onderzoek werden opgenomen. Ook in de resultaten van Prof. Van Buggenhout heeft de groep der niet-studerenden veel meer belangstelling voor advertenties en reclame dan de studerende groep, maar dat komt niet uit de verf, omdat deze groep slechts 28 % van het totaal vormt tegen bij "Jeugd en Pers" 45 %. Bovendien werden in dit laatste onderzoek inzake publiciteit veel verder gedetailleerde vragen gesteld, die altijd hogere resultaten geven dan algemene vragen.

Anne PLUVINAGE-PATERNOSTRE, L'Adolescent et sa presse.
Analyse de continu des publications
destinées aux jeunes.

Nr. 2, Cahiers d'étude de sociologie culturelle.
Production du Centre d'étude de Techniques de Diffusion Collec-
tive. Editions de l'Institut de Sociologie, Université de
Bruxelles, Brussel, z.j., 112 blz.

De jongeren van 15 tot 20 jaar vormen een belangrijke groep in onze maatschappij, niet enkel vanwege hun aantal (+ 10 % van de bevolking) of hun economische macht (die niet te verwaarlozen is, maar toch veel kleiner dan die van oudere bevolkingsgroepen), maar vooral omdat zij als een voor de toekomst zeer belangrijke groep (willen) beschouwd worden.

Naast verschillende andere voor deze groep bestemde dingen bestaat er ook een pers, die zich specifiek tot hen wil richten en er blijkbaar in slaagt belangrijke oplage-cijfers te bereiken.

Of men nu van mening is dat de behoeften van deze jeugd deze pers in het leven geroepen hebben, dan wel dat managers deze pers geschapen hebben en met alle middelen in stand houden (economisch rendabel wel te verstaan), het verschijnsel zelf is interessant genoeg om het eens van naderbij te bekijken.

Mevr. Pluvinage-Paternostre heeft daartoe 19 publicaties van deze aard bijeengebracht, die samen een oplage-cijfer van + 2.700.000 ex. per maand bereiken (1).

-
- (1) De 19 bestaan uit 10 Franse, die in België in 1965 verkrijgbaar waren, 5 Belgische (2 franstalige en 3 tweetalige) en 1 Italiaans, 1 Engels, 1 Noord-Amerikaans en 1 Nederlands tijdschrift. De meeste hiervan zijn maandbladen. Dit zijn de titels : Bonjour les Amis (Fr.), Bonjour les Etoiles (Fr.) Chansons pour tous (B.-franst.), Ciao Amici (It.), Formidable (Fr.), Juke-Box (B.-tweet.), Mademoiselle Age Tendre (Fr.), Moins vingt (Fr.), Music Magazine (B.-franst.), Nous les Garçons et les Filles (Fr.), Pick-Up (B.-tweet.), Rallye Jeunesse (Fr.), Rave (Eng.), Salut les Copains (Fr.), Sixteen (USA), Teenbeat (Ned.), Top Réalités (Fr.), Twist (B.-tweet.) en Vingt Ans Magazine (Fr.).

Het was niet altijd even gemakkelijk een duidelijk onderscheid te maken tussen kinder-, jeugd- en volwassenen-publicaties, maar aan de hand van presentatie, inhoud en periodiciteit heeft de auteur eenvormige criteria opgesteld, die leidden tot de selectie.

Bij deze 19 bladen zijn er 5 met een oplage van meer dan 200.000 exemplaren per maand (b.v. Salut les Copains : 1.040.000 !): 4 met een oplage tussen 100.000 en 200.000 en 6 met een kleinere of onbekende oplage. Van de overige 4 (niet-Belgische of niet-Franse) worden geen oplage-cijfers gegeven.

Er zijn twee bladen bij met een duidelijk filosofisch-ideologische basis : Rallye Jeunesse is van christelijke huize en Nous les Garçons et les Filles is bestemd voor de jongeren van de Franse Communistische Partij; dan zijn er nog een paar met culturele ambities, maar veruit de meesten geven de indruk dat commerciële redenen de leidraad zijn.

Methode van onderzoek.

Deze bestaat uit een kwantitatieve en een kwalitatieve analyse van een staal van genoemde publicaties gedurende het jaar 1965. De bedoeling was alle nummers van 1965 te ontleden, maar omdat dit werk materieel niet kon worden uitgevoerd, heeft de auteur zich ertoe beperkt van 5 publicaties (1) de hele jaargang 1965 te analyseren en van de overige 14 slechts één nummer van 1965.

Hoewel men over deze keuze van mening kan verschillen, toch kan men die billijken indien men zich er voor hoedt de resultaten van deze 5 als representatief voor de (franstalige) jongeren te beschouwen. De auteur doet dit zelf trouwens ook niet.

Voor een omschrijving en verantwoording van de inhoudsanalyse zelf verwijst de auteur - terecht - naar andere publicaties van het Centre d'Etude des Techniques de Diffusion van de U.L.B. Deze methode werd trouwens ook reeds in studies van het Centrum voor Communicatiewetenschappen van de K.U.L. toegepast evenals in talrijke buitenlandse publicaties. De auteur past ze hier voor de eerste maal toe op de jongerenpers.

(1) Deze 5 zijn : Juke-Box (B.-tweet.), Mademoiselle Age Tendre (Fr.), Salut les Copains (Fr.), Nous les Garçons et les Filles (Fr.) en Rallye Jeunesse (Fr.).

De inhoudsanalyse bestaat dus uit een kwantitatief en kwalitatief deel. Langs de kwantitatieve ontleding wil men aan de hand van gemeten en getelde gegevens over een aantal (vooraf kwalitatief bepaalde) categorieën vergelijkingen maken : b.v. de verhouding tussen de totale gedrukte oppervlakte en deze besteed aan publiciteit. Deze verhouding geeft niet alleen interessante informatie over het blad zelf (i.e. in hoeverre de publiciteit mede de uitgave van het blad betaalt) maar ook in vergelijking met deze verhouding bij andere bladen.

De kwalitatieve analyse heeft tot doel de oriëntatie van een blad te ontdekken aan de hand van bepaalde thema's, eigennamen van personen, culturele activiteiten, e.d., waarvan men telt hoeveel keer zij voorkomen, in welke context e.d.

Kwantitatieve Analyse.

Op basis van de meting van de gedrukte oppervlakte komt de auteur hier tot een aantal interessante vaststellingen. De totale gedrukte oppervlakte van de verschillende jongeren bladen loopt sterk uiteen en vertoont een sterke correlatie met het oplage-cijfer, d.w.z. dat de omvangrijke tijdschriften ook grote oplage-cijfers kennen en dat de minder volumineuze meestal ook heel wat lagere verspreidingsaantallen boeken.

De publiciteit die de verschillende bladen (kunnen) opnemen, verschilt ook enorm: voor een drietal ervan is dat ruim 1/4 van het volume; voor 9 van de 19 ligt dat tussen 15 en 20 %, terwijl de overige % weinig of practisch geen publiciteit hebben. Dat dit financiële implicaties heeft is duidelijk, maar de auteur gaat er verder niet op in.

Al de overige inhoud van deze jong-bladen neemt de auteur samen onder de term redactionele oppervlakte (red. opp.) en onderscheidt hierin 4 onderdelen :

- 1 - het weergeven van liedjesteksten
- 2 - het volgen van hitparades
- 3 - administratieve inlichtingen, inhoudstafel, e.d.
- 4 - artikelen.

De eerste 3 zijn kwantitatief niet belangrijk : gemiddeld over de 19 onderzochte bladen wordt er samen amper 3 % van de red. opp. aan besteed. Het valt echter wel op dat slechts 6 jongerenbladen liedjesteksten afdrukken en eveneens slechts de hitparades op de voet volgen. Kennelijk is dit geen conditio sine qua non voor deze pers.

De rubriek artikelen vormt kwantitatief het leeuwenaandeel (gemiddeld 97 %) van de red. opp. en wordt door de auteur in 4 sectoren onderscheiden :

- a) opiniërende artikelen (over de 19 bladen gemiddeld 3,3 % van de red. opp.)
- b) informatieve artikelen (over de 19 bladen gemiddeld 55,3 % van de red. opp.)
- c) dienstverlenende artikelen (over de 19 bladen gemiddeld 14,3 % van de red. opp.)
- d) ontspannende artikelen (over de 19 bladen gemiddeld 23,9 % van de red. opp.).

Het is interessant te volgen hoe de verhouding tussen deze 4 sectoren zeer sterk varieert van blad tot blad: een paar bladen durven royaal opiniërende artikelen te publiceren terwijl de meeste zich niet op dat terrein wagen. Dit geldt evenzeer voor de andere sectoren.

Deze 4 sectoren worden vervolgens opnieuw onderverdeeld naar een (kleiner of groter) aantal onderwerpen dat erin aan bod komt met telkens de relatieve oppervlakte-cijfers.

Het zou veel te veel plaats vergen om hier de belangrijkste vaststellingen van deze oppervlakte-vergelijkingen weer te geven. Wel merken we hierbij op dat alle door de auteur gemaakte onderscheidingen niet even zinvol zijn en dat zij - zoals zij zelf trouwens toegeeft - het onderscheid niet altijd even gemakkelijk te maken is. Haar zeer gedetailleerde werkwijze maakt het de lezer echter mogelijk bepaalde onderdelen samen te nemen, waar hem dit nuttig voorkomt, terwijl het omgekeerde niet mogelijk zou zijn indien de auteur de gegevens minder gedetailleerd zou hebben weergegeven.

Naast deze onderverdeling van de oppervlakte-meting naar behandelde onderwerpen, heeft de auteur elk van deze vier sectoren eveneens kwantitatief bestudeerd naar de opmaak, waarbij zij onderscheid maakt tussen de oppervlakte besteed aan tekst, titels, illustraties en blanco-ruimten.

Hieruit komt duidelijk naar voor dat we hier met een geïllustreerde pers te doen hebben: immers gemiddeld over de 19 bladen wordt 54,9 % van de artikeloppervlakte besteed aan illustraties. Bij sommige bladen loopt dit percentage aanzienlijk hoger op zodat het kijkbladen worden, maar er zijn er ook een paar die er ver onder blijven en vooral bedoeld zijn om gelezen te worden.

Kwalitatieve analyse.

Kan men bij de kwantitatieve analyse verschillen van mening over welke sectoren en onderwerpen al of niet onderscheiden dienen te worden, dan is zulks nog meer het geval bij de kwalita-

tieve analyse, waar men aan de hand van de frequentie van thema's bepaalde oriëntaties tracht vast te leggen. Men kan bij de keuze van de thema's nooit volledig zijn en men beperkt zich tot de voornaamste (maar over welke de voornaamste zijn kan men gemakkelijk van mening verschillen) en laat noodzakelijk een aantal andere vallen, zelfs al voorziet men een categorie "diversen".

Toch moet worden vastgesteld dat de auteur een tiental goed gekozen maar brede thema's hanteert, waardoor een vrij duidelijk beeld van de verschillende bladen naar voor komt. Het is ook duidelijk dat de gekozen thema's niet identiek kunnen zijn voor het publicitair gedeelte, de lezersrubriek en de artikelen. Voor alle delen vind ik de gedane keuze aanvaardbaar.

In het tweede deel van de kwalitatieve analyse wordt gewerkt met het tellen van eigen namen van vedetten, auto's- en motormerken, culturele activiteiten en beroepen. Vooral "culturele activiteiten" zijn moeilijk af te bakenen: de auteur rekent hieronder platen, films, radio- en tv-uitzendingen en "Oeuvres littéraires, Artistiques-Spectacles". Gezien de inhoud van de onderzochte bladen is deze keuze wellicht verantwoord. Dat vooral (dure) automerken voorkomen in de tekst, terwijl de publiciteit bijna uitsluitend motor- of goedkope automerken vermeldt is een van de talrijke interessante vaststellingen, die mede leiden tot de conclusie dat het publiciteitsgedeelte veel nauwer aansluit bij de realiteit van een meestal beperkte beurs, terwijl de teksten van verschillende bladen eerder handelen over een voor de lezers praktisch onbereikbare droomwereld van vedetten. Het feit dat zo weinig bladen ruime aandacht besteden aan voor de meeste lezers bereikbare (toekomstige) beroepsbezigheden helpt dit mede bevestigen.

Een rode draad echter, die de auteur door heel het werk weeft, nl. de tegenstelling tussen de groep yé-yé-bladen en die der (oudere) rock 'n roll-bladen, kan voor haar die de inhoud ervan zo intensief bestudeerd heeft een evidentie geworden zijn, voor mij als lezer van deze studie en slechts summier bekend met deze pers, lijkt dit een conclusie die ik uit de gepresenteerde gegevens niet zo duidelijk kan afleiden.

Dit brengt mij meteen op de meest kritische opmerking : overzichtelijkheid en duidelijkheid zijn niet de sterkste eigenschappen van dit werk. Ik zou de lezer willen aanraden eerst de nodige tijd te besteden aan het bestuderen van de tabellen opgenomen in aanhangsel VI en de grafische voorstellingen tussen blz. 23 en 24. Daarna zal de tekst veel duidelijker worden omdat men weet waarover het gaat. De overzichtelijkheid van de tekst gaat volledig verloren in de meer dan gebrekkige op-

maak, terwijl ook de dicht op elkaar getypte tekst (en voor sommige tabellen de minuscule cijfertjes) het lezen niet alleen onaangenaam, maar dikwijls vermoeiend lastig maakt.

In bijvoegsel werd nog een kleine studie opgenomen van Françoise Curey, over de ontwikkeling van de jongerenpers van 1965-1968. Hoewel zeer beknopt is zij alleszins lezenswaard, en komt tot de conclusie dat de tendens tot specialisatie tussen de verschillende jongerenbladen voorlopig wel niet gerealiseerd wordt.

Eveneens in bijvoegsel vindt men nog een samenvatting van G. Gosselin : Salut les Copains. Het lijkt er sterk op dat dit moet dienen om de bovenomschreven opvatting over een tegenstelling tussen yé-yé en rock 'n roll-pers kracht bij te zetten.

En tenslotte nog dit : het doet vreemd aan dat men een Belgisch auteur, die werkt voor de Université Libre de Bruxelles hoort spreken over de niet-Franse bladen als "Les étrangers", waaronder dan ook de Belgische bladen begrepen zijn.

A. HENDRIKS.

CAHIERS OVER MASSACOMMUNICATIE 2, 4 en 5.

In het vorige nummer van het Informatiebulletin hebben wij reeds een korte bespreking gewijd aan het derde nummer van de serie "cahiers over massacommunicatie". Nu komen drie andere nummers aan de beurt.

De tweede aflevering van de serie is van historische aard. Dr. M. Schneider en drs. J.J. Giele hebben het over "verleden en heden van de krant", terwijl Th. Oltheten zich beperkt tot een uiteenzetting over "druktechniek".

De titel "verleden en heden van de krant" resumeert treffend de inhoud van het artikel dat er op volgt. Inderdaad, de auteurs ervan hebben zich niet beperkt tot louter feitenmateriaal, maar zij zijn er in geslaagd een schets te maken van de ontwikkeling van het dagbladwezen, die een ruimer licht werpt op onze huidige dagbladpers. Traditioneel is de indeling van de verschillende perioden (het ontstaan van de krant, de gelicentieerde pers, de strijd om de vrijheid van drukpers, de ontwikkeling van de internationale persbureaus en van de populaire pers). Daarnaast worden enkele kanttekeningen gemaakt bij internationale kwaliteitsbladen - de fotokopieën van de (voor)pagina's van belangrijke kranten over de hele wereld en van alle tijden zijn goed gekozen om op een voortreffelijke wijze de aard van de kranten te illustreren - en bij de totalitaire pers. De krantensterfte en concentraties, tenslotte, samen met enkele bedenkingen over het voortbestaan van een onafhankelijke dagbladpers, besluiten dit historisch overzicht op een passende wijze.

De bijdrage over de druktechniek is normalerwijze een meer technische aangelegenheid. Nochtans ligt hier ook de evolutiegedachte aan de grondslag van het betoog: "van zethaak tot computer". Wie iets meer wil vernemen over de manier waarop een krant gedrukt wordt, gezien tegen de achtergrond van het verleden en in het perspectief van de toekomst, kan hier zeker terecht.

Nummer 4 van de "cahiers over massacommunicatie" is gewijd aan de journalistieke activiteit. Mr. A. Stempels schetst hoe deze uitgroeide "van bezigheid tot beroep": "De journalistiek is, zeker, een roeping, maar zij is ook een beroep. Zij is dat geworden in de kwalitatieve groei van de pers en in de complicaties die de menselijke samenleving zichtbaarder zijn geworden. Zij is een beroep met alles wat daarbij hoort: beroepsethiek, opleiding, organisatie en zelfbewustzijn".

A.C.W. van der Vet behandelt de "praktijk van de dagbladjournalistiek". Naast de bespreking van bekende thema's (o.a. "facts" en "comment") pleit hij voor de noodzaak tot specialisatie. Een belangrijk gedeelte van zijn betoog is dan ook gewijd aan "journalistieke specialismen", specialisaties binnen het beroep van journalist.

"De redactionele organisatie van het dagblad" is de bijdrage van B.J.F. Steinmetz : "Wanneer ik hier deze organisatievorm (naar Engels model) bespreek, moet men ervan uitgaan dat de kranten die dit systeem toepassen elk voor zich kleine wijzigingen hebben aangebracht. Men zou het kunnen beschouwen als een blauwdruk voor een redactionele organisatie". Dat is het dan ook geworden. Enkele overzichtelijke schema's maken het organisatiemodel duidelijk voorstelbaar. Het mag ook hier verdienen genoemd worden dat de auteur ons even een voorvoelen geeft van hoe een dagblad in de toekomst op redactioneel vlak zal zijn georganiseerd.

H. Schaafsma onderstreept de groeiende noodzaak tot "vakopleiding van de journalist" en hij toetst deze aspiratie aan de bestaande toestanden in de Verenigde Staten, West-Europa in het algemeen en Nederland in het bijzonder. Over de toestand in België maakt hij er zich vrij vlug van af met volgende paragraaf : "In België is er sinds 1968 aan de Vrije Universiteit te Brussel gelegenheid voor de studenten in de perswetenschap zich ook praktisch te bekwamen voor het journalistieke beroep. (Perswetenschap en de wetenschap van de massacommunicatie worden ook aan de universiteit te Gent en Leuven gedoceerd)".

In een epiloog, tenslotte, vat de heer H. Schaafsma de bijdragen tot dit cahier samen onder de titel "een vak in beweging": "De journalistiek is een vak in beweging. In de onderscheidene hoofdstukken van dit cahier is daarop gewezen". We kunnen dat inderdaad alleen maar beamen.

In de vijfde aflevering van de cahiers worden de massamedia vanuit een economische gezichtshoek benaderd. Drs. P.P. Landsman behandelt "economie en dagbladpers", drs. Ch. E. van der Ploeg, "economische aspecten van de omroep". Voor wie iets meer wil vernemen over de inkomsten, uitgaven, bedrijfsvergelijking, vaste en variabele kosten, arbeidsintensiviteit, advertentietarieven, kosten van zenders en straalverbindingen, exploitatiekosten van kranten en/of radio en televisie, is deze bijdrage op zijn minst interessant. De paragraaf die gewijd is aan persconcentraties in het betoog van de heer Landsman heeft, ons inziens, echter te weinig diepgang. De fundamentele problemen inzake persconcentratie komen er alleszins niet aan de orde.

"Het recht van en het recht op informatie vormen (dan ook) een onvervreemdbaar menselijk grondrecht. Het zijn tegenwoordig vooral de massacommunicatiemedië die een realisatie van deze fundamentele vrijheid mogelijk maken. Hoe functioneren deze media ? Hoe komt de inhoud der media tot stand ? Welke technische, economische, juridische, politieke en ethische factoren

zijn daarbij in het spel ? De opzet van deze cahiers is, dergelijke vragen aan de orde te stellen..." We mogen, zonder enig gevaar voor overdrijving, stellen dat de vroeger en hier besproken "cahiers over massacommunicatie" inderdaad een eerlijke poging hebben ondernomen om althans een begin van antwoord op deze vragen te formuleren. Een dergelijke poging op zichzelf is al onze waardering waard.

Gust DE MEYER.

O M R O E P
=====

BRUG, Hans van der, en Dick VERZIJDEN, Voorgeschiedenis en gevolgen van een televisie-documentaire, met een bijdrage van Marius ERNSTING.

Nederlandse Staatsuitgeverij, 's Gravenhage, 1971, XV en 312 blz., 19 gulden.

Ter voorkoming van een vertraagde levering dienen bestellingen voor België uitsluitend te worden gericht aan "Het Noord-Nederlands Boekbedrijf N.V.", Paleisstraat 25, 2000 Antwerpen of aan een door U gekozen boekhandel.

In mei 1969 heeft de Nederlandse Katholieke Radio Omroep onder de titel "Mensen van goede wil" een tv-film uitgezonden waarin de omstandigheden werden getoond waaronder een gezin met zeven kinderen in de Haagse "Schilderswijk" moest leven.

In het programma werd voornamelijk de ellende die veroorzaakt werd door een te kleine behuizing aan de kaak gesteld (gehoorigheid, bijna geen speelruimte voor de kinderen, onvoldoende sanitaire voorzieningen).

Om zich zo goed mogelijk te informeren over een en ander was de regisseur van het programma, Hans Koekoek, enige weken ingetrokken bij het desbetreffende gezin.

De bedoeling van het programma was een beeld te geven van een gezin, "dat door allerlei omstandigheden in de onderste lagen van de maatschappij terecht is gekomen en daaraan zelf nauwelijke iets kan doen".

Met name zou worden ingegaan op het feit dat dit gezin ten gevolge van haar maatschappelijk isolement bijna geen mogelijkheden had om een andere, betere woning te krijgen.

De film was aanleiding tot het ontstaan van ongeregeldheden in de betrokken wijk, welke geruime tijd voortduurden en als gevolg waarvan het gezin werd geëvacueerd.

Veel mensen daar waren woedend op het desbetreffende gezin. Als voornaamste bezwaar tegen de uitzending voerden de buurgoten aan dat het gefilmde gezin de goede naam van de wijk te grabbel zou hebben gegooid. Hoewel het niet zo expliciet werd geformuleerd, werd hun verweten dat zij verraad zouden hebben gepleegd aan de buurt. De vuile was moet binnenshuis blijven, daar heeft de buitenwereld niets mee te maken.

Aangezien men bij de K.R.O. deze ongeregeldheden niet had verwacht, wilde men het inzicht verdiepen in de problematiek van de massa-communicatie d.m.v. een onderzoek van het programma, met de voorgeschiedenis en de gevolgen. Ook het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk bleek in zo'n onderzoek geïnteresseerd te zijn.

De opdracht voor dit onderzoek werd gegeven aan het Seminarium voor Massapsychologie, Openbare Mening en Propaganda te Amsterdam.

In de publikatie "Voorgeschiedenis en gevolgen van een televisie-documentaire" wordt over dit onderzoek uitvoerig verslag gedaan.

Het is ondoenlijk om hier in te gaan op alle aspecten van dit belangrijke onderzoek. Maar wat er ook over gezegd en geschreven is, voor alles leggen de gebeurtenissen rondom deze KRO-uitzending de nadruk op de noodzaak van een sociaal-psychologische begeleiding van de televisieprogramma's en een bezinning vooraf op de mogelijke gevolgen van een programma.

Samen met het bovengenoemde rapport verscheen bij dezelfde uitgeverij "Mensen van goede wil in het opbouwwerk" (1970, 58 blz., 3 gulden 60) en "Mensen van Goede Wil" (1971, 32 blz. 2 gulden 50).

De eerste brochure (samensteller is drs. J. HALBERTSMA) bevat het verslag van een onderzoek naar het opbouwwerk in de Schilderswijk in Den Haag naar aanleiding van de televisie-documentaire "mensen van goede wil". Passeren de revue : de geschiedenis van het opbouwwerk in de Schilderswijk, de doelstellingen daarvan, de reacties van de functionarissen op de

KRO-film en op de weerslag die de documentaire in de buurt had, alsmede een opsomming van de eventuele gevolgen voor het opbouwwerk.

In de brochure "Mensen van Goede Wil", een samenvatting van de twee eerste rapporten", wordt zowel aan het aspect van de massacommunicatie als aan de gevolgen van het maatschappelijk opbouwwerk ter plekke aandacht besteed.

H. VAN PELT.

Ter recensie ontvangen :

J.M.H.J. HEMELS : De Nederlandse Pers voor en na de af-
schaffing van het Dagbladzegel in 1869.
Proefschrift, Assen, Van Gorcum & Comp,
1969, 697 blz.

Dr. Joan HEMELS : Het Dagbladzegel in de Rariteitenkamer
1869-1969.
Nijgh & Van Ditmar, Rotterdam - 's-Graven-
hage, 1969, 167 blz.

II. AANWINSTEN BIBLIOTHEEK IESPO
Centrum voor Communicatiewetenschappen
Periode 1 juni - 31 december 1971.

1. Algemene werken : Communicatiewetenschap en Massacommunicatiewetenschap.

- ADORNO, Theodor : Ästhetische Theorie.
Gesammelte Schriften Band 7:
Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1970, 548 p.
- BASSETT, Glenn A. : The new face of communication.
American Management Association, New York,
1968, 205 p.
- BERNE, Eric : Mens erger je niet.
De psychologie van de intermenselijke verhoudingen.
Alpha-boeken.
Uitg. NVSH, 's-Gravenhage, 1970, 160 p.
- BINKOWSKI, Johannes : Mit den Massenmedien leben.
Möglichkeiten und Grenzen der Manipulation.
Verlag Neues Forum, Schweinfurt, 1970, 175.
- BION, W.R. : Attention and interpretation.
A scientific approach to insight in psychoanalysis and groups.
Tavistock Publications, London, 1970, 136 p.
- BLUM, Eleanor : Reference books in the mass media.
An annotated, selected booklist covering book publishing, broadcasting, films, newspapers, and advertising.
Illini books IB-8.
Univ. of Illinois Press, Urbana, 1963, 103 p.
- CHASSEGUET-SMIRGEL, Janine : Pour une psychanalyse de l'art et de la créativité.
Collection Science de l'homme.
Payot, Paris, 1971, 262 p.
- CLAUSSE, Roger : L'enseignement universitaire du journalisme et de la communication sociale.
Cahiers d'étude de sociologie culturelle.
Ed. de l'inst. de soc. U.L.B., Bruxelles,
1971, 132 p.

- FRÖLICH, Werner D. & KOSZYK, Kurt : Die Macht der Signale.
Information, Kommunikation und Gesellschaft.
Unter Mitarbeit von Johannes Becker u.a.
Rowohlt Verlag, Reinbek bei Hamburg, 1971,
121 p.
- GABEL, Emile : L'enjeu des média.
Mame, Paris, 1971, 472 p.
- GERBER, Claus Peter & STOSBERG, Manfred : Die Massenmedien und
die Organisation politischer Interessen.
Presse, Fernsehen, Rundfunk und die Parteien
und Verbände...
Mit einem Beitrag von Prof. Dr. F. Ronneberger.
Gesellschaft und Kommunikation, Band 2.
Bertelsmann Universitätsverlag, 1969, 169 p.
- LEITH, James A. : Media and revolution.
Moulding a new citizenry in France during
the terror.
Canadian broadcasting corp., Toronto, 1968,
90 p.
- PRAGMATISCHE... De pragmatische aspecten van de menselijke
communicatie.
door Paul Watzlawick, Janet Helmick Beavin,
Don D. Jackson.
Sociale bibliotheek.
Van Loghum Slaterus, Deventer, 1970, 269 p.
- QUINIQU, J.C. : Marxisme et informatique.
Collection Notre Temps.
Editions sociales, Paris, 1971, 190 p.
- THEALL, Donald F. : The medium is the rear view mirror.
Understanding McLuhan
McGill-Queen's Univ. Press, Montreal, 1971,
- WILSON, Charles : Parliaments, peoples and mass media.
A report on the Geneva symposium organized
by the Inter-Parliamentary union in december
1968.
Inter-parliament union.
Cassell & Co, London, 1970, 144 p.

2. Publieke opinie.

ALEXANDRE, Victor : Les échelles d'attitude.
Préface d'Abraham A. Moles.
Collection "Encyclopédie universitaire".
Editions universitaires, Paris, 1971, 187 p.

3. Informatie.

INFORMATION... L'information à travers le monde presse - radio
- télévision - film.
Unesco, Paris, 1966, 424 p.

MOYENS... Les moyens d'information dans les pays en voie
de développement.
Rapport de l'Unesco à l'organisation des
Nations Unies.
Etudes et documents d'information 33.
Unesco, Paris, 1962, 50 p.

WILLIAMS, Francis : Das Recht auf Information.
Der Aufstieg der Weltpresse.
Paul Zsonlay Verlag, Wien, 1970, 375 p.

4. Propaganda.

BROWN, J.A.C. : Techniques of persuasion.
From propaganda to brainwashing.
A pelican original.
Penguin books, Harmondsworth, 1971, 325 p.

PEOPLE'S... The people's choice.
How the voter makes up his mind in a residen-
tial campaign.
by Paul F. Lazarsfeld, Bernard Berelson and
Hazel Gaudet.
A Columbia paperback.
Columbia Univ. Press, New York, 1968, 178 p.

5. Public Relations en Voorlichting.

- HIEBERT, Ray Eldon : Courtier to the crowd.
The story of Ivy Lee and the development of
public relations.
Iowa State Univ. Press, Ames, 1966, 351 p.
- BOWMAN, Pat & ELLIS, Nigel : Manual of public relations.
Forewords by Herbert Lloyd & John Dodge.
Heinemann, London, 1969, 287 p.

6. Kerk en Massamedia.

- SCHALLER, Fritz Patrick : Zum Informationsrecht in Kirchlichen
Raum.
Eine Studie nach den Texten des Vatikanum II.
Vorwort von Carl Doka.
Öffentliche Soziale Kommunikation 2.
Universitätsverlag, Freiburg, 1970, 134 p.
- ZOCHBAUER, Franz : Verkündigung im Zeitalter der Massenmedien.
Mit Beiträgen von Fritz Fischer und Gerhard
Schmid.
Schriften zur Katechetik.
Kösel-Verlag, München, 1969, 198 p.

7. Semiologie en Linguistiek.

- AUSTIN, John Langshaw : Le langage de la perception.
Texte établi d'après les notes manuscrites de
l'auteur par G.J. Warnock.
Collection U2.
Librairie Armand Colin, Paris, 1971, 173 p.
- BARTHES, Roland : De nulgraad van het schrijven gevolgd door
een inleiding in de semiologie.
Vertaling E. Axel Van Caspel.
Permanente kritiek.
Meulenhoff, Amsterdam, 1970, 182 p.
- CHOMSKY, Noam : Aspects de la théorie syntaxique.
Traduit de l'anglais par Jean-Claude Milner.
Collection L'ordre Philosophique.
Ed. du Seuil, Paris, 1971, 284 p.

- FISHMAN, Joshua A. : Taalsociologie.
Talen en cultuur 8.
Steppe-Labor, Ninove/Brussel, 1970, 154 p.
- FRANK-BÖHRINGER, Brigitte : Rhetorische Kommunikation.
Mit einem Anhang : Eristik von Arthut Schopenhauer.
Verlag Schnelle, Quickborn bei Hamburg, 1963,
100 p.
- GUIRAUD, Pierre : La sémiologie.
Collection "Que sais-je ?".
P.U.F., Paris, 1971, 125 p.
- HARTIG, Matthias & KURZ, Ursula : Sprache als soziale Kontrolle.
Neue Ansätze zur Soziolinguistik.
Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main, 1971,
241 p.
- POLIERI, Jacques : Scénographie - sémiographie.
Collection grand format médiations.
Denoël/Gonthier, Paris, 1971, 248 p.
- PSYCHOLINGUISTICS...Psycholinguistics.
Selected papers by Roger Brown.
with Albert Gilman a.o.
The Free Press, New York, 1970, 392 p.
- TODOROV, Tzvetan : Grammaire du Décaméron.
Approaches to Semiotics 3.
Mouton, The Hague/Paris, 1969, 100 p.
- TODOROV, Tzvetan : Poétique de la pose.
Collection Poétique.
Ed. du Seuil, Paris, 1971, 255 p.

8. Beeldcommunicatie.

- HUTCHISON, Harold F. : The poster.
An illustrated history from 1860.
Studio Vista, London, 1968, 215 p.
- MUZII; Enzo : Sehen und Sichtbar Machen.
Henssel Verlag, Berlin, 1968, z.p.
- WEG... Weg met de varkens.
500 jaar opruiend tekenwerk verzameld en in-
geleid door Willem.
Van Gennep N.V., Amsterdam, 1970, 96 p.

9. Educatief gebruik van de Media.

HEINRICHS, Heribert : Lexikon der audio-visuellen Bildungsmittel.
Kösel-Verlag, München, 1971, 362 p.

LAMB, R.T.B. : Aids to modern teaching.
A short survey.
Sir Isaac Pitman & Sons, London, 1967, 91 p.

10. Pers.

ALBERT, Pierre : La presse.
Deuxième édition mise à jour.
Collection "Que sais-je ?".
P.U.F., Paris, 1971, 127 p.

ARENS, Karlpeter : Manipulation.
Kommunikationspsychologische Untersuchung mit
Beispielen aus Zeitungen des Springer-Konzerns.
Schiftenreihe zur Publizistikwissenschaft 3.
Verlag Volker Spiess, Berlin, 1971, 96 p.

BAZIN, Jean-François : Le revue de presse.
Collection L'expression au service de l'homme.
Chotard et associés éditeurs, Paris, 1971,
133 p.

CHAUVET, Paul : Les ouvriers du livre et du journal.
La fédération française des travailleurs du
livre.
Préface de F. Besnier.
Les éditions Ouvrières, Paris, 1971, 350 p.

GOL, Jean : Le monde de la presse en Belgique.
C.R.I.S.P., Bruxelles, 1970, 239 p.

HANDBOEK... Handboek van de Nederlandse pers.
35e uitgave, maart 1971.
Uitgeversbedrijf "Publiciteit", Voorburg,
1971.

HASQUIN, René P. : La presse Belge face à la publicité T.V.
Ed. Labor, Bruxelles, 1969, 146 p.

HOHENBERG, John : Free Press. Free people.
The best cause.
Columbia Univ. Press, New York, 1971, 514 p.

- MOUSSEAU, Jacques : Cinq dollars pour un empire.
Le phénomène playboy.
Collection Grand format médiations.
Ed. Denoël, Paris, 1970, 304 p.
- POURPRIX, Bernard : La presse gratuite.
Collection "Initiation sociologique".
Les éditions ouvrières, Paris, 1971, 172 p.
- RUCKER, Bryce W. : Twentieth century reporting at its best.
Foreword by Frank Luther Mott.
The Iowa State Univ. Press, Iowa, 1967, 269 p.
- SIEBERT, Fred S. & PETERSON, Theodore & SCHRAMM, W. :
Four Theories of the Press.
University of Illinois Press, Urbana, 1956,
153 p.
- VOYENNE, Bernard : La presse dans la société contemporaine.
Quatrième éd., entièrement refondue et mise à
jour, 1971.
Série "Société Politique".
Librairie Armand Colin, Paris, 1971, 368 p.
- WORLD... World press photo 1970
's Werelds beste persfoto's. Les meilleurs
photos de la presse mondiale.
Uitg. Keesing, Antwerpen, 1970, 144 p.

11. Omroep.

- BRIGGS, Asa : The history of broadcasting in the United Kingdom.
Vol. III : The war of words.
Oxford Univ. Press, London, 1970, 766 p.
- CAZENEUVE, Jean : Les pouvoirs de la télévision.
Collection Idées.
Gallimard, Paris, 1970, 382 p.
- EDUCATION... L'Education sociale par la télévision.
Compte rendu d'une expérience organisée par
la société All India Radio avec le concours
de l'Unesco.
Etudes et documents d'information 38.
Unesco, Paris, 1963, 47 p.

- FISCHER, Eugen Kurt : Das Hörspiel.
Form und Funktion.
Kröners Taschenausgabe Band 337.
Alfred Kröner Verlag, Stuttgart, 1964, 327 p.
- GREEN, Maury : The mythology of television.
In "Television quarterly", vol. 9, nr. 2,
1970.
- HARRIS, Paul : When pirates ruled the waves.
Impulse books, London & Aberdeen, 1970,
216 p.
- INFLUENCE... L'influence de la télévision sur les enfants
et les adolescents.
Bibliographie annotée... sous la direction de
Wilbur Schramm.
Etudes et documents d'information 43.
Unesco, Paris, 1965, 62 p.
- TARDIEU, Jean : Grandeurs et faiblesses de la radio.
Essai sur l'évolution, le rôle créateur et la
portée culturelle de l'art radiophonique dans
la société contemporaine.
avec la coll. de Chérif Khaznadar et des textes
de Charles Ford, e.a.
Unesco, Paris, 1969, 220 p.
- WAINWRIGHT, Charles Anthony : Television commercials.
How to create successful TV advertising?
Communication arts books.
Hastings House Publishers, New York, 1970,
318 p.

12. Film.

- BUTLER, Ivan : Horror in the cinema.
The international film guide series.
London, A. Zwemmer Ltd., 1970, 208 p.
- COURSODON, Jean-Pierre & TAVERNIER, Bertrand : Trente ans de
cinéma Américain.
Ed. C.I.B., Paris, 1970, 675 p.
- DUNNE, John, Gregory : The studio.
W.H. Allen, London, 1970, 255 p.

- DURGNAT, Raymond : Eros in the Cinema.
Calder & Boyars, London, 1966, 207 p.
- ENSER, A.G.S. : Filmed books and plays.
A list of books and plays from which films have
been made, 1928-1967.
London House & Maxwell, New York, 1968, 448 p.
- FANTASTIQUE... Fantastique et réalisme dans le cinéma Allemand
1912-1933.
Musée du Cinéma/Palais des Beaux-Arts, Bruxelles,
1969, 116 p.
- FURHAMMAR, Leif & ISAKSSON, Folke : Politics and film.
Translated by Kersti French.
Studio Vista, London, 1971, 257 p.
- GOLDMANN, Annie : Cinéma et société moderne.
Le cinéma de 1958 à 1968 : Godard-Antonioni-
Resnais Robbe-Grillet.
Coll. Sociologie et connaissance.
Ed. anthropos, Paris, 1971, 251 p.
- GRIFFITH, D.W. : When the movies were young.
with a new introduction by Edward Wagenknecht.
New York, Dover Publ. inc., 1969, 266 p.
- HAMPTON, Benjamin B. : History of the American film industry.
From its beginnings to 1931.
With a new introduction by Richard Griffith.
Dover Publications, New York, 1970, 456 p.
- HEIN, Birgit : Film im Underground.
Von seinen Anfängen bis zum Unabhängigen Kino.
Ein Ullstein Buch.
Verlag Ullstein, Frankfurt am Main, 1971,
240 p.
- HIGHAM, Charles & GREENBERG, Joel : The celluloid muse.
Hollywood directors speak.
Angus & Robertson, London, 1969, 268 p.
- HUNNINGS, Neville March : Film censors and the law.
Foreword by Frede Castberg.
George Allen & Unwin, London, 1967, 474 p.
- HUSS, Roy & SILVERSTEIN, Norman : The film experience.
Elements of motion picture art.
A Delta book.
Dell Publ. Co, New York, 1968, 172 p.

- JARVIE, I.C. : Towards a sociology of the cinema.
A comparative essay on the structure and functioning of a major entertainment industry.
Intern. library of sociology and social reconstruction).
Routledge & Kegan Paul, London, 1970, 394 p.
- KOSTER, Simon : Duitsche filmkunst.
Monografieën over filmkunst, nr. 5.
W.L. en J. Brusse's Uitgeversmij, Rotterdam, 1931, 75 p.
- KUHNS, William & STANLEY, Robert : Exploring the film.
Geo. A. Pflaum Publ., Ohio, 1968, 190 p.
- LEDIEU, Christian : Joseph Losey.
Choix de textes.
Deuxième éd. remaniée et mise à jour.
Cinéma d'aujourd'hui 11.
Editions Seghers, Paris, 1970, 186 p.
- LEPROHON, Pierre : Michelangelo Antonioni.
Choix de textes.
Quatrième édition refondue et mise à jour.
Cinéma d'aujourd'hui 2.
Ed. Seghers, Paris, 1969, 189 p.
- MARCORELLES, Louis : Eléments pour un nouveau cinéma.
Avec la collaboration de Nicole Rouzet-Albagli.
Unesco, Paris, 1970, 154 p.
- METZ, Christian : Langage et cinéma.
Collection "Langue et langage".
Librairie Larousse, Paris, 1971, 224 p.
- RANDALL, Richard S. : Censorship of the movies.
The social and political control of a mass medium.
The Univ. of Wisconsin Press, Madison, 1970, 280 p.
- SALBER, Wilhelm : Film und Sexualität.
Untersuchungen zur Filmpsychologie.
H. Bouvier u. C° Verlag, Bonn, 1970, 188 p.
- SARRIS, Andrew : The American cinema.
Directors and directions 1929-1968.
A Dutton paperback.
E.P.Dutton & C°, New York, 1968, 383 p.

- SCHNITZER, Luda & SCHNITZER, Jean : Vsevolod Poudovkine.
Choix de textes.
Cinéma d'aujourd'hui 40.
Ed. Seghers, Paris, 1966, 192 p.
- SEMIOTIK... Semiotik des Films.
Mit Analysen kommerzieller Pornos und revolutionärer Agitationsfilme.
Herausgegeben von Friedrich Knilli. Mitarbeit Erwin Reiss.
Karl Hanser Verlag, München, 1971, 266 p.
- SMALLMAN, Kirk : Creative film-making.
London, The Macmillan C°, 1969, 245 p.
- VAN DEELEN, Arnoud : Sinds Godard.
De Franse film vanaf de Nouvelle Vague.
Van Gennep, Amsterdam, 1969, 282 p.
- VIEYRA, Paulin Soumanou : Le cinéma et l'Afrique.
Ed. Présence Africaine, Paris, 1969, 220 p.

13. Literatuur en Theater.

- ENSEIGNEMENT... L'enseignement de la littérature.
Centre culturel de Cerisy-la-Salle 22 au 29 juillet 1969.
Sous la direction de Serge Doubrovsky et de Tzvetan Todorov.
Librairie Plon, Paris, 1971, 640 p.
- HARTNOLL, Phyllis : A concise history of the theatre.
Thames and Hudson, London, 288 p.
- HAYMAN, Ronald : Techniques of acting.
Contemporary playwrights series.
Methuen & C°, London, 1969, 188 p.
- KITTO, H.D.F. : Form and meaning in drama.
A study of six Greek plays and of Hamlet.
University paperbacks.
Methuen & C°, London, 1969, 341 p.
- NETZER, Klaus : Der Leser des Nouveau Roman.
Schwerpunkte Romanistik I.
Athenäum, Frankfurt am Main, 1970, 178 p.

- PRAZ, Mario : Mnemosyne.
The parallel between literature and the visual arts.
The A.W. Mellon lectures in the fine arts.
Oxford Univ. Press, London, 1970, 261 p.
- RICARDOU, Jean : Pour une théorie du nouveau roman.
Collection "Tel Quel".
Ed. di Seuil, Paris, 1971, 269 p.
- STANISLAVSKI, Constantin : Building a character.
Translated by Elizabeth Reynolds Hapgood.
University paperbacks.
Methuen, London, 1968, 300 p.
- STANZEL, Franz : Die typischen Erzählsituationen im Roman.
Dargestellt an Tom Jones, Moby-Dick u.a.
Unveränderte Nachdruck.
Wiener Beiträge zur Englischen Philologie.
Wilhelm Braumüller, Wien, 1969, 176 p.
- TAYLOR, John Russell : The rise and fall of the well-made play.
Methuen & C°, London, 1967, 175p.
- WELLEK, René & WARREN, Austin : Theory of literature.
Third edition.
A Harvest Book,
Harcourt, Brace & World, New York, 1956, 375 p.
- ZERAFFA, Michel : Roman et société.
Collection "Le sociologue" 22.
P.U.F., Paris, 1971, 184 p.
-

III. UIT DE TIJDSCHRIFTEN (1)

A L G E M E E N

J o u r n a l i s m Q u a t e r l y

Uitgegeven door Emery Edwin, University of Minnesota,
Mineapolis 55455.

vol. 48; nr. 2, Summer 1971

Herbert BERGMAN, Walt Whitman as a Journalist, 1831-
January, 1848, blz. 195-204.

Dennis T. LOWRY, Agnew and the Network TV News : a Before/
After Content Analysis, blz. 205-210.

Gerald F. KLINE, Media Time Budgeting as a Function of
Demographics and Life Style, blz. 211-221.

Christopher H. STERLING, Decade of Development : FM Radio
in the 1960s, blz. 222-230.

George E. STEVENS, Scripps' Cincinnati Post : Liberalism
at Home, blz. 231-235.

Charles K. ATKIN, How Imbalanced Campaign Coverage Affects
Audience Exposure Patterns, blz. 235-244.

Gerald L. GROTTA, Consolidation of Newspapers : What
Happens to the Consumer ?, blz. 245-250.

Pam EVERSOLE, Concentration of Ownership in the Communi-
cations Industry, blz. 251-260.

Alan D. FLETCHER, Advertisers' Use of TV Ratings : Some
Recent Changes, Implications, blz. 261-268.

John MERWIN, How Texas Legislators View News Coverage
of Their Work, blz. 269-274.

(1) Belangstellenden kunnen overdrukjes aanvragen (3 fr. per
blad) bij het secretariaat van het "Informatiebulletin".

- Howard L. SEEMANN, Keeping the Gates at the Chicago Defender, blz. 275-278.
- John D. STEVENS, From Behind Barbed Wire : Freedom of the Press in W.W.II Japanese Centers, blz. 279-287.
- Florangel Z. ROSARIO, The Leader in Family Planning and the Two-Step Flow Model, blz. 288-297.
- Timothy M. O'KEEFE and Bernard C. KISSEL, Visual Impact : An Added Dimension in the Study of News Diffusion, blz. 298-303.
- Ekihu KATZ, Platforms and Windows : Broadcasting's Role in Election Campaigns, blz. 304-314.
- Frank L. KAPLAN, The Communist International's Press Control from Moscow, blz. 315-325.
- Hamid MOWLANA and Chul-Soo CHIN, Libel Laws of Modern Japan and South Korea Are Compared, blz. 326-330.
- Alex TOOGOOD, The Canadian Broadcasting System : Search for a Definition, blz. 331-336.

vol. 48, nr. 3, Autumn 1971

- Don R. PEMBER, The 'Pentagon Papers' Decision : More Questions Than Answers, blz. 403-411.
- Lewis DONOHEW and Philip PALMGREEN, A Reappraisal of Dissonance and the Selective Exposure Hypothesis, blz. 412-420.
- Jan C. ROBBINS, Jefferson and the Press : the Resolution of an Antinomy, blz. 421-430.
- Herbert BERGMAN, Walt Whitman as a Journalist, March 1848-1892, blz. 431-437.
- R.I. NWAFO NWANKWO, Communication in Campus Crisis: a Study of Symbolic Interaction, blz. 438-446.
- Raymond F. SMITH, U.S. News and Sino-Indian Relations: an Extra Media Study, blz. 447-458.
- Burton PAULU, American News on the Soviet Television Screen, blz. 459-465.
- Glen W. PETERS, The American Weekly, blz. 466-471.
- Neil HOLLANDER, Adolescents and the War: the Sources of Socialization, blz. 472-479.
- James E. ALSBROOK, Historic Color Bias in Print: Career Aid to Three Black Officials, blz. 480-485.

- Dale VINYARD and Roberta S. SIGEL, Newspapers and Urban Voters, blz. 486-493.
- Joseph M. WEBB, Rebirth of Facsimile : Its Nature and Consequences, blz. 494-501.
- Doris A. GRABLER, Press Coverage Patterns of Campaign News : the 1968 Presidential Race, blz. 502-512.
- Vishwa M. MISHRA, Mass Media Variables Related to Urbanization and Modernization in Developing Areas, blz. 513-518.
- Crispin MASLOG, Images and the Mass Media, blz. 519-525.
- Sharif Al MUJAHID, After Decline during Ayub Era, Pakistan's Press Thrives, Improves, blz. 526-534.
- Arturo VASQUEZ S., Gregorio MARTINEZ V. and Richard D. POWERS, Circulars for Informing Poorly Literate Farmers, blz. 535-538.
- Barry M. FEINBERG, Content Analysis Shows Cigarette Advertising Up Twofold in 14 Magazines, blz. 539-541.
- Everette E. DENNIS and Michael FANCHER, Stimulating Local Enterprise : a Look at the AP State Wire, blz. 542-543.
- Robert A. ROOKER, Court Decisions May be Implementing Goals of Commission on Obscenity, blz. 544-546.
- Derry EYNON, U.S.-Based Business Periodicals for Overseas Readers, blz. 547-549.
- Haydn GILMORE, Dylan Thomas as Journalist, blz. 554-557.
- Gilbert GEIS and Judit SOLER, Response of Female Homicide Offenders to Press Coverage of Their Trials, blz. 558-559.
- Emma AUER, The Function of Empathy : a Test of Professional, Student Advertising Communicators, blz. 560-561.

P u b l i z i s t i k

Zeitschrift für Wissenschaft von Presse, Rundfunk, Film, Rhetorik, Werbung, Meinungsbildung, Deutsche Gesellschaft für Publizistik- und Zeitungswissenschaft, Verlagsanstalt Konstanz GmbH, D-775 Konstanz, postfach 485.

jg. 15, nr. 4, october-december 1970.

Paul O. VOGEL, Information im Dienste des Bürgers. Regierungspressenämter an der Nahtstelle von Verwaltung und Öffentlichkeit, blz. 281-283.

Klaus von BISMARCK, Die Nachricht und die Wirklichkeit, blz. 284-294.

Josef BENZINGER, Zum Wesen und zu den Formen von Kommunikation und Publizistik im Mittelalter. Eine bibliographische und methodologische Studie, blz. 295-318.

B. Uwe WELLER, Imperialismus und Resignation. Maximilian Hardens politische Publizistik 1910-1914, blz. 319-334.

Vladimir KARBUSICKY, Inhaltsanalyse im Rahmen der Ideologie, blz. 335-349.

jg. 16, nr. 1, januari-maart 1971.

Franz RONNEBERGER, Konzentration und Kooperation in der deutschen Presse aus Kommunikationspolitischer Sicht, blz. 5-38.

Florian H. FLECK, Überlegungen zur Pressekonzentration, blz. 39-47.

Helmut M. ARTUS, Kritik der Filmwirkungsforschung, blz. 48-63.

Edgar BLUHM, Adlige Bezieher des Wolfenbütteler "Aviso", blz. 64-67.

Martin WINCKLER, Zur Bedeutung der Zeitung als Quelle der Internationalen Beziehungen in der Bismarckschen Epoche, blz. 68-88.

Hansjürgen KOSCHWITZ, Zur Entwicklung der Sowjetischen Presse Seit 1964, blz. 89-99.

jg. 16, nr. 2, april-juni 1971.

Kurt KOSZYK, Massenmedien und jugendliche Delinquenz, blz. 139-154.

Hermann SCHNABL, Die Kommunikationsfunktion des Sprache, blz. 155-180.

Gernot ZIESER, Die Propagandastrategie Biafras im Nigerianischen Bürgerkrieg (1967-1970), blz. 181-193.

Hans G. LEHMAN, Hitlers Unterredung mit dem amerikanischen Publizisten Stoddard, blz. 194-200.

jg. 16, nr. 3, juli-september 1971.

Winfried B. LERG, Kommunikation im Konflikt, blz. 231-237.

Wilfried von BREDOW, Information als Führungs-, Werbungs- und Aufklärungsmittel, blz. 238-249.

Florian H. FLECK, Kosteninflation und Verrechnungspreise zwischen Druckerei und Zeitungsverlag, blz. 250-252.

Klaus G. TROITZSCH, Zeitungs- und Zeitschriftenlektüre und das politische Verhalten junger Wähler, blz. 263-267.

Klaus W. WIPPERMANN, Die deutschen Wochenschauen im Ersten Weltkrieg, blz. 268-278.

Armin RICHTER, Ret Marut und die Sozialisierung der Presse, blz. 279-293.

Karl HOLL, Der Austritt Theodor Wolffs aus der deutschen Demokratischen Partei, blz. 294-302.

jg. 16, nr. 4, oktober-december 1971.

Thomas EGRUBER, Inhaltsanalyse und Einstellungsmessung, blz. 351-356.

Hans Heinz FABRIS, Das Selbstbild des Kommunikators bei Tageszeitungen, blz. 357-368.

Manfred KOCH en Waltraud HAUSMANN, "Auf ewig". Inhaltsanalytische Untersuchung über den Kommunikationsfluss nach der Bundespressekonferenz vom 9. Mai 1969, blz. 369-378.

Joachim WESTERBARKEY, Die Organisation der publizistischen "Grenzstelle" im Klerus. Kommunikationswissenschaftliche Aspekte zum Berufsbild des katholischen Priesters, blz. 379-390.

Ulrich NUSSBERGER, Strukturbedingte Konzentrations-tendenzen im Pressewesen, blz. 391-397.

C o m m u n i c a t i o S o c i a l i s

Zeitschrift für Publizistik in Kirche und Welt.
Verlag Lechte, D-4470 Emsdetten, Schulstrasse 16-18.

jg. 4, nr. 3, juli-september 1971.

Joe NETHISINGHE, Am Beispiel Ceylon : Die Rolle der Kirche in der Presse der Entwicklungsländer, blz. 197-201.

Wilhelm BETTECKEN, Die Kirchen sind FSK-müde, blz. 202-209.

Joachim WESTERBARKEY, Zur Kommunikationssoziologie des Katholizismus, blz. 209-225.

Lothar JANEK, Katholische Missionszeitschriften in den USA, blz. 226-232.

jg. 4, nr. 4, oktober-december 1971.

Anton KOCHS, Zur Geschichte der Pastoralinstruktion "Communio et Progressio", blz. 293-298.

Michael SCHMOLKE, Zehn ideengeschichtliche Beobachtungen zur Pastoralinstruktion "Communio et Progressio", blz. 299-309.

Giselbert DEUSSEN, Die Pastoralinstruktion auf dem Hintergrund der päpstlichen Lehrtradition, blz. 310-322.

Walter MAGASS, Die Sprache der Kirchen - Sprache der Herrschaft, blz. 323-333.

C o m m u n i c a t i o n s

Ecole pratique des Hautes Etudes. Le Centre d'Etudes de Communications de masse (C.E.C. MASS), 10 rue Monsieur-le-Prince, Paris 6e. Ed. du Seuil, 27 rue Jacob, Paris 6e.

nr. 17, 1971, Les Mythes de la Publicité.

Joachim Marcus STEIFF, A propos des effets de la publicité sur les ventes, blz. 3-28.

Jean-Pierre THERME, Recherches du S.E.I.T.A. sur l'efficacité de ses campagnes publicitaires, blz. 29-42.

Pierre KENDE, La publicité et l'information du consommateur, blz. 43-55.

Louis QUESNEL, La publicité et sa "philosophie", blz. 56-66.

Georges PENILOU, Le oui, le nom et le caractère, blz. 67-81.

Gerard LAGNEAU, La course au trésor (prolégomènes à une analyse raisonnée du langage publicitaire), blz. 82-98.

Claude VIELFAURE, Spectrographie de la publicité directe, blz. 99-105.

Gerard METAYER, Publicité et nouvelle technologie des communications, blz. 106-112.

Pierre KENDE, A propos des coûts de l'activité publicitaire, blz. 113-118.

Joachim MARCUS-STEIFF, Reformation et défense des consommateurs, blz. 119-130.

Marie-Thérèse BASSE, Gérard LAGNEAU, Deux ans de réflexion ou chronique de la mal-aimée, blz. 131-140.

Serge PROULX, De la pratique publicitaire au Québec, blz. 141-151.

Georges PRELI, L'affiche dans la société urbaine, blz. 152-157.

Michel MATARASSO, Lecture seconde de Nice, blz. 158-166.

Georges FRIEDMANN, Les mythes et le dilemme, blz. 167-179.

Nicole PHELOUZAT, Jean-Pierre YAFI, Choix bibliographique pour une étude de la publicité, blz. 181-190.

nr. 18, 1971 : L'événement.

Edgar MORIN, Le retour de l'événement, blz. 6-20.

I. L'Intégration de l'événement : L'événement transformateur et organisateur.

Henri ATLAN, Du bruit comme principe d'auto-organisation, blz. 21-36.

Jean-Pierre CHANGEUX, Le cerveau et l'événement, blz. 37-47.

Anthony WILDEN, L'écriture et le bruit dans la morphogenèse du système ouvert, blz. 48-71.

Emmanuel LE ROY LADURIE, Evénement et longue durée dans l'histoire sociale: l'exemple chouan, blz. 72-84.

Jacques AUSTRUY, Décision événementielle et événement décisif, blz. 84-89.

Abraham A. MOLES, Notes pour une typologie des événements, blz. 90-96.

II. La désintégration de l'événement.

Stéphane LUPASCO, La logique de l'événement, blz. 97-106.

Henri LABORIT, L'illogique de l'événement, blz. 107-115.

III. L'événement-problème : contingence et nécessité.

Bernard d'ESPAGNAT, L'événement et la physique, blz. 116-121.

Jacques SAUVAN, Tombeau pour Antée: l'événement et le schème ou l'exigence de sécurisation, blz. 122-127.

Massimo PIATTELLI-PALMARINI, Nec tecum nec sine te, blz. 128-131.

Catherine BACKES-CLEMENT, L'événement : porté disparu, blz. 145-155.

Jean-Paul ARON, Audiographie de l'événement, blz. 156-161.

Edgar MORIN, L'événement-Sphinx, blz. 173-192.

Activités du Centre d'Etudes des Communications de Masse en 1968-1969, blz.193.

A u d i o - V i s u a l C o m m u n i c a t i o n R e v i e w

uitgegeven door het Department of Audiovisual Instruction,
1201, Sixteenth Street, N.W. Washington, D.C. 20036.

Vol. 19, nr. 1, Spring 1971

William H. ALLEN, Instructional Media Research : Past,
Present and Future, blz. 5-18.

Clifford MARSHALL, The Computer as Social Pressure To
Produce Conformity in a Simple Perceptual
Task, blz. 19-28.

Roger PENN, Effects of Motion and Cutting-Rate in Motion
Pictures, blz. 29-50.

H.J. HSIA, The Information Processing Capacity of Modality
and Channel Performance, blz. 51-75.

Carl H. RITTENHOUSE, Educational Information Uses and
Users, blz. 76-88.

William E. ALEXANDER, James S. DUGAN and John W. HOLLAND,
Toward a Theory for the Scientific Management of Educational Film Libraries, blz.
89-101.

Vol. 19, nr. 2, Summer 1971

James HARTLEY, Factors Affecting the Efficiency of Learning
from Programed Instruction, blz. 133-148.

John M. IVES, A Strategy for Instructional Television
Research, blz. 149-160.

John E. COULSON, Computer-Assisted Instructional Manage-
ment for Teachers, blz. 161-168.

Harold F. RAHMLow, Using Student Performance Data for
Improving Individualized Instructional
Units, blz. 168-183.

Paul DAWSON, Teacher Militancy and Instructional Media,
blz. 184-197.

Sidney REISBERG and Terrell W. BYNUM, Changing Instructio-
nal Patterns in the University : A Proto-
type, blz. 198-212.

Vol. 19, nr. 3, Fall 1971

Paul E. FIELDS, Using Teaching Tests to Improve Effectiveness of Classroom Films, blz. 261-286.

Roger W. HASKELL, Effect of Certain Individual Learner Personality Differences on Instructional Methods, blz. 287-297.

B.S. RANDHAWA, Intellectual Development and the Ability to Process Visual and Verbal Information, blz. 298-312.

Charles M. ROSSITER, Jr., Rate-of-Presentation Effects on Recall of Facts and of Ideas and on Generation of Inferences, blz. 313-323.

P E R S
=====

De Pers - La Presse

uitgegeven door de Belgische Vereniging van de Dagblad-uitgevers, v.z.w., Belliardstraat 20, 1040 Brussel.

jg. 18, nr. 1 (nr. 69), juni 1971

X, Kollektieve Arbeidsovereenkomst voor de Belgische Dagbladen, afgesloten op 27 januari 1971, blz. 1-37.

X, Uitreiking van de 10e Persprijd "Frans Theelen" te Brussel, blz. 43-45.

jg. 18, nr. 2 (nr. 70), juni 1971

X, Financiële hulp voor Nederlandse dagbladen, blz. 25-27.

X, La presse finlandaise à 200 ans, blz. 31-34.

- X, La Presse et son rôle éducatif, blz. 35-45.
X, De Krant als lesmateriaal, blz. 45-50.

jg. 18, nr. 3 (nr. 71), oktober 1971.

- Joh. BINKOWSKI, Les rapports entre l'éditeur et le rédacteur,
blz. 8-13.
L. MEERTS, 9e Wereldkongres Internationale Unie van de
Katholieke Pers, blz. 14-15.
GUILLAUME-DOOMS, 25 Ans d'Actualités filmées belges,
blz. 21-31.
Jan WERTS, Keuze voor Krantenlezen wordt steeds kleiner,
blz. 32-33.
Bengt GAUFFIN, Zweedse regering steunt "zwakkere"kranten,
blz. 34-39.
Norman WEBSTER, China. Ook de Pers is een wapen van de
klassenstrijd, blz. 40-44.
X, La Presse grecque, blz. 45-46.

G a z e t t e

International Journal for Mass Communication Studies,
Uitgeversmaatschappij E.E. Kluwer, p.o.b. 23, Deventer
(Nederland).

vol. XVII, nr. 3, 1971

- Anita WERNER, Children and Television in Norway, blz. 133-
151.
Nabil H. DAJANI, The Press in Libanon, blz. 152-174.

J o u r n a l i s m e

Centre International d'Enseignement supérieur du Journalisme de Strassbourg, 10 rue Schiller, 67-Strasbourg.

nr. 35, 197

Rôle de la prévision en matière de presse.

Léo HAMON, Nature et objet de la prévision, blz. 5-9.

François ARCHAMBAULT, Prévision et marketing, blz. 11-19.

Ove BRANDES, Pressupply - A Computerized System for newspaper Marketing Information and Control, blz. 21-36.

Constant VAUTRAVERS, Prévision et organisation de la copie, blz. 37-42.

Philippe GAILLARD, Prévision et évolution de la presse en Afrique, blz. 43-48.

Théo OLTHETEN, Information Infrastructure in emerging Countries, blz. 49-57.

Maurice GIROD, Incidences de l'informatique. Sur les structures et méthodes des entreprises de presse, blz. 59-61.

Karl SCHNEIDER, Computerized Documentation and Archive Approaches, blz. 65-67.

Masatoski HORIATA, The Future of the written Press of Japan, blz. 69-72.

Jean OULIF, La prévision en matière de télévision, blz. 73-76.

M. TOPENCHAROU, Le rôle des journalistes dans la prévision, blz. 77-79.

David LAZER, Une expérience personnelle, blz. 81-84.

· nr. 37, 197

Jacques LEAUTE, Présentation, blz. 5-6.

M. le Recteur de l'Académie de Strasbourg, Ouverture du Colloque, blz. 7-8.

Lord KILBRANDON, Les conflits d'opinions dans l'éthique professionnelle entre la morale, la justice et la liberté, blz. 9-13.

- Clement JONES, Professional ethics and freedom of the press, blz. 21-27.
- M. DEZALAY, La défense des innocents et le respect de la loi : Zola et l'Affaire Dreyfus, blz. 35-39.
- P.M.G. LEVY, La révélation des scandales et les limites du sensationnalisme, blz. 43-46.
- PERRIER-DAVILLE, Codes d'honneur et jurisprudences, blz. 47-50.
- M.G. GONELLA, Liberté de presse et ordre des journalistes dans la législation italienne, blz. 55-61.
- M. BOGDAN-POGANIK, La situation en Yougoslavie, blz. 67-72.

O M R O E P
=====

R u n d f u n k u n d F e r n s e h e n

Uitgegeven door het Hans-Bredow-instituut an der Universität Hamburg, 2, Hamburg 13, Heimhuder strasse 21.

jg. 19, nr. 2, 1971

- Winfried B. LERG, Angebot oder Austausch ? - Thesen zur Organisation der Rundfunkanstalt, blz. 135-144.
- Bodo ROLIKA, Bertolt Brechts Radiotheorie, blz. 145-154.
- Joachim H. KNOLL, "Kassetten" im Spiegel der Tagespublizistik, blz. 155-166.

jg. 19, nr. 3, 1971

- Günter HERRMANN, Rechtsfragen der Rundfunkorganisation, blz. 267-283.
- Günter B. KRAUSE-ABLASS, Zum Begriff des Rundfunks, blz. 284-288.
- Holger RUST, Massenmedien als Sozialisationsfaktoren - Manipulation oder Emanzipation, blz. 289-299.
- Eberhard KLUMPP, Ein Vorläufer in der amerikanischen Zone, blz. 300-304.
- Walter FÖRST, Zur Quellenlage der Rundfunkgeschichte in Deutschland, blz. 305-307.
- Uwe MAGNUS, Wertlose Demoskopie, blz. 308-309.

jg. 19, nr. 4, 1971

- Uella KELLNER / Imme HORN, ZDF-Forschungsprojekt zur Ermittlung eines neuen Messinstrumentariums für die qualitative Zuschauerforschung, blz. 379-391.
- Ilse DYGUTSCH-LORENZ, Empirische Befunde über eine Rundfunkanstalt, blz. 392-405.
- Thomas N. STEMMLE, Der Fernsehschaffende im Spannungsfeld von Instiution und Massenkommunikation, blz. 406-428.
- Werner SCHWIPPS, Deutschland im Weltrundfunkverein 1933-1938, blz. 429-441.
- Dieter ROSS, Mainzer Tage der Fernsehkritik 1971, blz. 442-443.

Revue de l'Union Européenne de
Radiodiffusion

nr. 125, januari 1971

- Andreas CHRISTOFIDES, Télévision et réalité à Chypre, blz. 10-12.
- Christer FREY, Le rôle de la couleur en télévision éducative, blz. 13-15.

- Anibal Arias RUJZ, Nouvelle expérience espagnole de promotion culturelle, blz. 16-18.
- Ronald KAISER, Système EVR de CBS, blz. 19-27.
- Frank J. SHAKESPEARE, Rôle des satellites de communication dans les programmes de la United States Information Agency, blz. 28-30.
- Barbara RINGER, Rapports entre deux textes de la Convention Universelle sur le droit d'auteur, blz. 42-47.
- Eugen ULMER, Les propositions de révision des Conventions sur le droit d'auteur, blz. 48-53.
- José Luis Rodriguez FRAGIAS, La télévision par câble et en circuit fermé en Espagne, blz. 54-56.

nr. 126, maart 1971

- Enzo LUPARELLI, La RAI au palais Labia, blz. 14-19.
Les deux volets d'une réforme en profondeur à l'Office de Radiodiffusion-télévision française, blz. 20-21.
- John CRAWLEY, Les réformations et actualités radio changent à la BBC, blz. 22-25.
- P.M. HENDRIKSEN, Quelques conclusions après cinq années d'enquête permanente sur l'audience de la télévision aux Pays-Bas, blz. 26-29.
- Cecil CLARKE, Présenter Shakespeare à la télévision, blz. 30-32.
- John OXLEY, Productions d'une petite société régionale, blz. 32-33.
- Yoshio NOMURA, La nouvelle loi japonaise sur le droit d'auteur, blz. 42-50.
- Robert DITTRICH, Sur la délimitation des répertoires, blz. 51-58.

F I L M
=====

C a h i e r s d u C i n é m a

Revue mensuelle de Cinéma,
39, rue Coquillière, Paris-1er.

nr. 230, juli 1971

- Grigori KOZINTSEV, La fin des années vingt, blz. 5-14.
Jacques AUMONT, Pascal BONITZER, Jean NARBONI & Jean-Pierre OUDART, La métamorphose "commune", blz. 15-21.
Serge DANAY, Vieillesse de Même (Rio Lobo), blz. 22-27.
Jean-Louis SCHEFER, Les couleurs renversées/la buée, blz. 28-41.
Jean-Pierre OUDART, Notes pour une théorie de la représentation (suite), blz. 43-45.
Pascal KANE, "Sous le signe du Scorpion" : présentation (suite et fin), blz. 46-50.
Jean-Louis COMOLLI, Technique et Idéologie : caméra, perspective, profondeur de champ (suite), blz. 51-57.

nr. 231, augustus-september 1971

- Pascal BONITZER, A propos de "La Cérémonie", bla. 4-12.
Kawarabata NEI, "La Cérémonie" dans l'histoire du Japon, blz. 12-13.
S.M. EISENSTEIN, Dickens, Griffith et nous, blz. 16-22.
Pierre BAUDRY, D.W. Griffith : "Intolerance", description plan par plan (1), blz. 23-34.
Pierre BAUDRY, Sur le réalisme. I. Trafic (Tati), blz. 35-41.
Jean-Louis COMOLLI, Technique et idéologie (3), blz. 42-49.

nr. 232, oktober 1971

- Jean-Pierre OUDART, Un discours en défaut : L'idéologie moderniste dans quelques films récents, blz. 4-12.
- Pascal BONITZER, Le Gros Orteil ("Réalité" de la dénotation, 2), blz. 14-23.
- S.M. EISENSTEIN, Dickens, Griffith et nous (2), blz. 24-26/35-42.
- Pierre BAUDRY, D.W. Griffith : "Intolérance", description plan par plan (2), blz. 27-34.
- Jean NARBONI & Jean-Pierre OUDART, La Nouvelle Babylone (La métaphore "commune", 2), blz. 43-51.
- red., Cinéma, idéologie, politique, blz. 54-55.

nr. 233, november 1971

- Pascal BONITZER, Fétichisme de la technique: la notion de plan, blz. 4-10.
- S.M. EISENSTEIN, Dickens, Griffith et nous (3), blz. 11-18.
- Jacques AUMONT, Cinéma Français, police et critique, blz. 19-23.
- Jean-Pierre OUDART, Sur "Le Sauveur", blz. 23-26.
- D.W. GRIFFITH, "Intolerance", description plan par plan (3), blz. 27-38.
- Jean-Louis COMOLLI, Technique et Idéologie (4), blz. 39-45.
- Pierre BAUDRY, L'idéologie du western italien, blz. 55-56.

nr. 234-235, december 1971, januari-februari 1972

- red., Politique et lutte idéologique de classes, Intervention 1, blz. 5-14.
- Pascal BONITZER, Hors-champ (un espace en défaut), blz. 15-26.
- S.M. EISENSTEIN, Dickens, Griffith et nous (fin), blz. 27-42.
- D.W. GRIFFITH, "Intolerance", description plan par plan (fin), blz. 43-62.

Christian METZ, Ponctuations et démarcations dans le film de diégèse, blz. 63-78.

Serge DANEY & Jean-Pierre OUDART, Le Nom-de-l'Auteur (à propos de la "place" de Mort à Venise), blz. 79-93.

Jean-Louis COMOLLI, Technique et Idéologie (5), blz. 94-100.

F e r n s e h e n u n d F i l m

Friedrich Verlag, 3001 Velber bei Hannover.

jg. 9, nr. 7, juli 1971
ontbreekt.

jg. 9, nr. 8, augustus 1971

Egon NETENJACOB e.a., Thema : ZDF, blz. 4-14.

Heiko FLOTtau, Der US-Bildschirm-Traum, blz. 16-17.

Friedrich KNILLI, Statements Barzel/Brandt, blz. 18-19.

Ludwig METZGER, Ein neues Medium - im Griff der Konzerne. Zum Stand des Kassetten fernsehens, blz. 20-23.

Wolfgang RUF, Idylle und Verschlüsselung (Oberhausen-Krakau), blz. 24.

Klaus EDER & Wolfgang RUF, Thema : Filmfestspiele Berlin, blz. 25-27.

div., Affaire Susi, blz. 32-33.

jg. 9, nr. 9, september 1971

Michael RADTKE e.a., Fernsehpolitik : ZDF, blz. 2-5.

Ludwig METZGER & Michael RADTKE, Funkausstellung - Show oder Dialog ?, blz. 6-8.

Günter ROHRBACH e.a., Neue Fernseh-Programm-Struktur ab 1972, blz. 9-11.

- Ekkehard PLUTA, Oper im Fernsehen, blz. 12-16.
H.R., Theater im Fernsehen, blz. 18-20.
Wilhelm STEFFENS, Das Kleine Fernsehspiel, blz. 21-22.
Ludwig METZGER e.a., Wissenschaft im Fernsehen, blz. 23-25.
Ruprecht SKASA-WEISS, Humor im Fernsehen, blz. 26-29.
Klaus EDER, Kino-Festival : Moskau, blz. 29-30.
Michael RADTKE, Kino-Realität : Akis, blz. 30-31.

S i g h t a n d S o u n d

International Film Quaterly, British Film Institute,
81 Dean Street, London W 1.

vol. 40, nr. 3, zomer 1971

- Rui NOGUEIRA & Carlos CLARENS, Eric Rohmer : Choice and
Chance, blz. 118-123.
Karel PRYL, Swan Song, blz. 124-127.
Stephen FABER, Easy Pieces, blz. 128-131.
Penelope HOUSTON & Richard ROUD, Cannes '71, blz. 136-138.
Graham CADWALLADER, Ticket to Ride ?, blz. 139-141.
James Roy MacBEAN, Vent d'Est or Godard and Rocha at the
Crossroads, blz. 144-150.
Francis LACASSIN, Out of Oblivion : Alice Guy Blache,
blz. 151-154.
Axel MADSEN, Onwards and Upwards with Dalton Trumbo, blz.
155-157.
Philip FRENCH, The Trumbo Letters, blz. 157.
Richard ROUD, Going Between, blz. 158-159.
David WILSON, Politics and Pontecorvo, blz. 160-161.

vol. 40, nr. 4, herfst 1971

- David ROBINSON, Joie de Vivre at the Barricades, the Films of Dusan Makavejev, blz. 176-180.
- Rui NOGUIRA, Interview with Jean-Pierre Melville: Le Chagrin et la pitié, blz. 181-182.
- Robert P. KOLKER, Circumstantial Evidence : an interview with David and Albert Mayskes, blz. 183-186.
- Sergei YUTKEVITCH, The Conscience of the King : Kozinstsev's King Lear, blz. 192-196.
- Richard ROUD, Roman Summer, blz. 197-202.
- James IVORY, Savages, blz. 208-209.
- Joseph Mc BRIDE & Michael WILMINGTON, Prisoner of the Desert, blz. 210-214.
- John Russell TAYLOR, Inside Robert Mulligan, blz. 215-217.
- Penelope HOUSTON, Private Road, blz. 218-219.

vol. 41, nr. 1, winter 1971/72

- Carlos CLARENS, Four nights of a dreamer, blz. 2-4.
- Colin YOUNG, National Film School, blz. 5-8.
- George C. STONEY, The mirror machine, blz. 9-11.
- NN, Top Ten 72, blz. 12-16.
- Beverly WALKER, Go West, Young Man, blz. 22-25.
- David ROBINSON, When is a Dirty Film...?, blz. 28-30.
- div., London Festival 71, blz. 31-35.
- Ted GILLING, The Colour of the Music : an interview with Bernard Herrmann, blz. 36-39.
- Joseph McBRIDE, First Person Singular, blz. 40-41.
- James Paul GAY, Cursed be my Tribe: a second look at the Touch, blz. 42-43.
- Philip STRICK, Kubrich's Horrorshow, blz. 44-46.
-